

یادداشت

درباره کتاب «روابط هویدا و شاه، بدون معما»

عباس توفیق

«**مرا چاره نیست از تمام‌کردن این کتاب... که پس از ما این تاریخ بخواند که سبب زوال دولت ایشان چه بوده است.**»

بیهقی

این کتاب بیشتر مربوط به روابط بسیار پرتنش بین شاه و هویداست در سال‌های آخر منجر به فروپاشی رژیم گذشته و اطلاعات غلطی که دراین‌باره به مردم داده شده است. در فرهنگ والایی که خدا را «خداوند لوح و قلم» می‌شناسد و او را «حقیقت‌نگار» می‌خواند و می‌گوید:

به نام خداوند لوح و قلم حقیقت‌نگار وجود و عدم

و مورخان بزرگی چون بیهقی داشته است، خبرنگاران، روایتگران و مورخانش باید «حقیقت‌نگاران بی‌بیش‌وکم» باشند و روایتگران کامل نیک و بد. ولی متأسفانه این کسان، در مورد قسمت حساسی از تاریخ معاصر ایران، به ایرانیان حقیقت را نگفته‌اند یا بدتر از آن، به مردم گزارش خلاف داده‌اند. اینان سه دسته‌اند: دسته اول اکثریتی هستند که حقیقت را ندانسته‌اند و همچنان نمی‌دانند. دسته دوم اقلیتی هستند که حقیقت را ندانسته‌اند و می‌دانند. دسته سوم اقلیت محض که بدون آنکه حقیقت را بدانند یا ندانند، دروغ گفته‌اند. بر آنان که حقیقت را نمی‌دانند -گرچه باعث تأسف فراوان است- حرجی نیست و بر آن‌ان که دروغ گفته‌اند نیز! ولی آن‌ان که می‌دانند چرا حقیقت را نگفته‌اند و نمی‌گویند؟

به دو علت:

- بی‌ایمانی. اعتقادنداشتن به اینکه باید «حقیقت‌نگار» باشند.
- گفتن حقیقت را «تف سر بالا» شناختن. اگر حقایق را بگویم آبروی خودمان می‌رود. آنچه مهم است با چنگ و دندان حفظ‌کردن آبروی ظاهری خودمان است، نه آگاهی مردم. در بین این کسان، دسته چهارم هم وجود دارد؛ آنان که می‌دانند -گفتن حقایق هم به ضررشان نیست- ولی می‌ترسند که اگر حقایق را بنگارند باران تهمت و ناسزا از طرف دسته‌های دوم و سوم بر سرشان ببارد. «فراموش نکنیم که «جورج ارول»، نویسنده شهریر کتاب «مزرعه حیوانات» گفته بود: «در زمانی که دروغ یک واقعیت ممومی است، راست‌گفتن کاری انقلابی است». کتاب «هویدا و شاه بدون معما» حاوی بحث مستند دقیقی است درباره ناآگاهی اکثریت عظیمی از نویسندگان، رجال، مورخان و حتی سازمان اطلاعات و امنیت کشور «ساواک» از مهم‌ترین مسائل و اتفاقات مملکت در آخرین سال‌های رژیم گذشته:
- وجود کینه شاه و هویدا در سال‌های آخر نسبت به یکدیگر
- علت اصلی تشکیل حزب واحد رستاخیز
- علت اصلی عزل نخست‌وزیر برگزیده شاه پس از ۱۳ سال نخست‌وزیری
- علت اصلی زندانی‌کردن و در زندان باقی‌داشتن هویدا توسط شاه.

این کتاب حاوی اظهارنظرهای شخصی نیست. بسیار مستند است و بیشتر مستندات آن اسناد، نوشته‌ها و گفته‌ها و مقامات و مقامات رژیم پیشین ایران، مقامات آمریکایی، مقامات انگلیسی و نزدیکان و طرفداران هویدا و شاه است. نام این کتاب از کتاب «معمای هویدا»ی دکتر عباس میلانی اقتباس شده است. کتاب «معمای هویدا» حاوی مطالب بسیار ارزشمندی است. دکتر عباس میلانی برای نگارش این کتاب خود زحمات بسیار شایسته تقدیری کشیده است. او با بیش از صد نفر از رجال، مقامات، مطلعان، کنشگران و روزنامه‌نگاران ایرانی در سراسر جهان ملاقات و مصاحبه کرده است. به کتاب‌ها، اسناد و منابع محرمانه اطلاعاتی غرب، به‌ویژه آمریکا و فرانسه با زحمات زیاد دسترسی پیدا کرده و در نهایت با تحسین بسیار «نخستین زندگی‌نامه مدرن فارسی» را نوشته است. کتاب «هویدا و شاه، بدون معما» ضمناً حاوی نقدهایی بر برخی برداشت‌ها، استنتاجات، تفسیرها، نتیجه‌گیری‌ها و به دیده اغماض نگرینتن پاره‌ای از خطاها در کتاب «معمای هویدا» است. ناگفته نماند دکتر میلانی در کتاب «معمای هویدا» بارها معایب بزرگ هویدا را نیز مذکر کرده است. برای نگارش این کتاب صدها مقاله، مصاحبه، روزنامه، مجله و سند مطالعه شده است و مستندات شاید به هزار برسد. این نکته نیز به نظر لازم می‌رسد که آنچه در این کتاب از دیگران به ضرر دیگران نقل شده، فقط در صورتی درست است که گوینده‌های آنها راست‌گفته باشند. در این کتاب موضوعاتی به مناسبت در چند جا تکرار شده و ممکن است برخی نپسندند، ولی به نظر نگارنده تکرار آنها برای توجه مجدد خوانندگان لازم به نظر رسیده است. در خاتمه تذکر نکته دیگری لازم به نظر می‌رسد: به خاطر سابقه ذهنی خوانندگان از کار خلاف قانون و ظلم قاجاری که هویدا و دولت او در حق روزنامه توقیف به عمل آوردند و این روزنامه‌های کهنسال مستقل ملی و مردمی را پس از نیم‌قرن انتشار به همراه کلیه نشریات دیگر روزنامه توقیف برای همیشه توقیف کردند و پیاچانه کهنشالش را لاک و مهر کردند». ممکن است این تصور پیش آید که کتاب «هویدا و شاه، بدون معما» بی‌طرفانه نگاشته نشده و در آن رعایت انصاف نشده است. بی‌طرف‌نشدن این سو-تفاهم تنها کافی است خوانندگان عزیز بدانند در زمانی که هویدا مغضوب و معزول شد و روزنامه‌نگاران طرفدار سینه‌چاک قبلی او که از خوان نعمتش بسیار بهره‌مند شده بودند، تندترین حملات را به او کردند». برادران توقیف گویند «حاکمان در زمان معزولی» را مردانه و در شان خود ندانستند و کوچک‌ترین قدمی در این راه برنداشته‌اند.

حادث نیک و بد ما نوشته خواهد شد/ زمانه را سند و دفتری و دیوانی است.^۱ **بی‌نوشته‌ها:**

- ۱۰ سال پس از انقلاب، یکی از رجال بسیار نزدیک به هویدا و شاه و ملکه، در کتاب ۸۵۰صفحه‌ای خود، حتی در هنگامی که تلفن شاه به هویدا و اطلاع‌دادن به او مبنی بر صدور دستور دستگیری و زندانی‌کردنش را گزارش می‌کند، می‌نویسد: «... گویا مذاکرات تلفنی آن دو دوستانه [بود]...!» دکتر هوشنگ نهاوندی، محمدرضا پهلوی آخرین شاهنشاه، ص ۷۵۲
- هویدا درباره مبارزه با فساد به مملکت به علم می‌گوید: «... تف سر بالاست» وزیر دربار می‌گوید: «خودم هم همین عقیده را دارم». یادداشت‌های علم، ج ۵، ص ۴۴۴ و آموزگار در چهره‌ها و یادها، ص ۱۶۷
- حقیقت‌گویی نهایت شرف و شهامت را می‌خواهد تا به‌عنوان مثال کسی در کاخ قبه بگوید: «به سرمان زده بود»، «اشتباه کردیم، دور ورمان برداشته بود» کتاب «توقیف هویدا» نوشته سعیده پاکروان، ص ۴۳ و ص ۹۸ (The Arrest of Hoveyda p ۲۶. Hoveyda p ۶۴)
- کاری به احتمال زیاد برای ادبی‌کردن(!) نگارنده همین کتاب خواهد کرد.
- رک. کتاب «چرا توقیف را توقیف کردند»
- «... روزی که هویدا اعدام شد... روزنامه‌های تهران (که زمان صدارتش مداح او بودند) همه سعی داشتند اعدام هویدا را مقبول جلوه دهند. عباس هویدا ص ۴۶۴. «انتشار هر سه مجله سپید و سیاه و تهران مصور و امید ایران در جریان تعطیلی مطبوعات در سال ۱۳۵۳ متوقف شد. ولی... در جریان انقلاب... مدیران هر سه مجله به انتقام تعطیل اجباری مجلات خود در اواخر رژیم گذشته، در انتقاد و افشاگری درباره آن رژیم، دست روزنامه‌های انقلابی را از پشت بستند... عباس شاهنده... مداح حکومت‌های وقت (امیر روزنامه فرمان... در آستانه پیروزی انقلاب ناگهان انقلابی شد و چند شماره روزنامه انقلابی هم منتشر کرد... در تصویر هویدا را (در لباس راه‌راه زندانی‌ها)... در روزنامه فرمان چاپ کرد». چهره‌ها و یادها صص ۳۳۹ و ۳۳۵.
- برادران توقیف حتی رای دیوان عالی کشور پس از عزل هویدا از نخست‌وزیری را که به نفع روزنامه توقیف و علیه دولت هویدا صادر شده بود، بپگیری نکردند.
- شادران پروین اعتصامی

کوروش سلیمانی، رئیس مجموعه تئاتر شهر مطرح کرد

حریم تئاتر شهر به معنی جداسازی و بستن نیست

رئیس تئاتر شهر

مابقی بودجه تأمین شده است. در بخش پرسش و پاسخ، سلیمانی درباره همکاری با میراث فرهنگی گفت: تئاتر شهر ثبت میراث فرهنگی است و هرگونه تغییر باید با تأیید این نهاد انجام شود. همکاری میراث فرهنگی با مجموعه متناسب بوده است. او همچنین از همکاری مدیریت مترو تئاتر شهر خبر داد و گفت: برنامه‌هایی برای هویت‌بخشی به فضای مترو داریم تا مسافران بدانند وارد محدوده مجموعه تئاتر شهر شده‌اند. جمشیدی نیز با اشاره به

محدودیت بودجه فرهنگی، از آمادگی وزارت ارشاد برای جذب سرمایه‌گذاران و اسپانسرها خبر داد و گفت: ایجاد پاتوق‌های فرهنگی، تکمیل دوربین‌های نظارتی و بازتعریف فضای مترو از برنامه‌های آینده است.

در پایان این نشست، برخی از اصحاب رسانه نسبت به زیبایی‌شناسی حریم جدید انتقادهایی مطرح کردند. امتیازی و گیویان در پاسخ تأکید کردند طراحی حریم حاصل موازنه میان سلیقه، محدودیت‌های فنی، الزامات میراث فرهنگی و شرایط خاص موقعیت استراتژیک تئاتر شهر بوده است.

و تأکید کرد: طراحی حریم براساس اصالت بنای تئاتر شهر و شرایط خاص موقعیت شهری آن انجام شده است. به گفته او، ورودی اصلی در ضلع شمال غربی، ورودی‌هایی در شرق و غرب و یک ورودی در جنوب شرقی برای عبور عمومی و تردد خودروها پیش‌بینی شده است. امتیازی درباره فرم موج و رنگ تیره تیغه‌های فلزی حریم توضیح داد که این انتخاب‌ها متأثر از محدودیت‌های میراث فرهنگی، طول مسیر و الزامات منظر شهری بوده است.

در بخش بعدی، سعید جمشیدی، مدیر دفتر طرح‌های عمرانی وزارت ارشاد، با اشاره به روند اجرایی پروژه گفت: قرارداد اجرای حریم در سال ۱۴۰۲ و در دولت گذشته با مبلغ ۲۹ میلیارد تومان بسته شد. در سال ۱۴۰۳ جلسات متعددی با طراح، پیمانکار و مدیریت وقت مجموعه برگزار شد، اما با بحران بودجه مواجه شدیم. بخشی از تأخیرها خارج از اختیار ما بود و بابت این تأخیرها از هنرمندان، اصحاب رسانه و مردم عذرخواهی می‌کنم. این پروژه برای ما یک «درس‌آموخته» بود.

او افزود: حریم تئاتر شهر تا پیش از جشنواره تئاتر فجر به بهره‌برداری می‌رسد، اما این به معنای تکمیل کامل آن نیست. پس از اجرای حریم، بازسازی‌های اساسی مجموعه ازجمله تقویت سازه‌ای، اعلام و اطفای حریق و سایر مسائل ایمنی در دستور کار قرار می‌گیرد و حدود دو تا سه سال درگیر تئاتر شهر خواهیم بود. به گفته جمشیدی، برآورد اطفای حریق نزدیک به ۲۰۰ میلیارد تومان است و اولویت اصلی سال آینده، سیستم اعلام و سپس اطفای حریق خواهد بود. وی همچنین توضیح داد: از مجموع بودجه ۲۹ میلیاردی پروژه، تا سال ۱۴۰۴ تنها حدود چهار میلیارد تومان تخصیص یافته بود و از سال ۱۴۰۴ به تدریج

ورهرام عاشق ایران است

مراسم بزرگداشت فرهاد ورهرام، مستندساز پیش‌کسوت، در نوزدهمین جشنواره «سینماحقیقت» برگزار شد

گفت: آشنایی من با استاد فرهاد ورهرام از طریق پدرم بود. ایشان و پدر من در دورانی که پدرم در کردستان و در جبهه مقابله با دشمن بعثی خدمت می‌کرد، با یکدیگر دوستی داشتند. او این دوستی را مایه افتخار دانست و گفت: هرچند تخصص من موسیقی است، اما تخصص به معنای واقعی، زندگی آرتیستی و هنری ایشان است؛ زندگی‌ای که دور از هرگونه شواف و حاشیه، به دور از هر مسئله‌ای که امروز متأسفانه بسیاری انجام می‌دهند.

ورهرام سرشار از زندگی است

در ادامه مراسم بزرگداشت فرهاد ورهرام، زینت دریایی، یکی از سوزه‌های فیلم‌های این مستندساز، با حضور روی صحنه با بیانی شاعرانه و احساسی، به توصیف شخصیت ویژه و منحصربه‌فرد او پرداخت. دریایی اظهار کرد: ورهرام یک آدم خاص است، آدمی است سرشار از زندگی، سرشار از عشق و هرجایی ایشان باشد، این انرژی مثبت وجود دارد. آدم در کنار او غم‌هایش را فراموش می‌کند، چون ورهرام همیشه می‌خندد.

سپس فرهاد ورهرام با تشکر از برگزارکنندگان و حضار، سخنان خود را با یادآوری غم از دست دادن دو مستندساز جوان، آرش کوردسالی و شهرام میراباقدم آغاز و قدردانی خود را از مهران زینت‌بخش که در که‌ریزک فیلم ساخت آرد کرد.

او در ادامه با صراحت گفت: من عاشق سینما نیستم. با سینمای داستانی، به‌ویژه در دهه‌های اخیر، رابطه چندانی ندارم و عکاسی و دوستان را بیشتر ترجیح می‌دهم. انتخاب مستندسازی برای من، به طور ناخوداگاه، انتخابی برای «رفتن»، «شناخت سرزمین» و «ارتباط با انسان‌ها» بوده است.

این مستندساز تأکید کرد هدفش در مستندهایش نشان‌دادن رابطه بین طبیعت، انسان و زندگی، آن‌گونه که هست، با تمام شرایط درونی و بیرونی بوده است.

ورهرام افزود: فیلم‌های من حال‌وهوای جشنواره‌ای ندارد. هیچ‌وقت سعی نکردم به هر شکل مردم را به سالن بکشانم. اما کمتر کسی می‌تواند ادعا کند فیلم‌هایش بیش از فیلم‌های من دیده شده باشد. دیدن فیلم‌هایم توسط توده مردم، همیشه درهای بسته را در هر مکانی برابم باز کرده است.

او سپس گفت: چند بار به آقای حمیدی‌مقدم گفتم که ما چند سال کار کردیم، خوب یا بد. بهتر است حالا پایین‌تر برویم و به فیلم‌سازان جوان دهه ۶۰ و بعدتر بپردازیم. آنها بسیار درجه یک هستند و بیشتر از من برای سینمای ایران افتخار آورده‌اند، جایزه‌های بین‌المللی و ملی برده‌اند. فکر می‌کنم دوره ما دارد تمام می‌شود و باید فضا را برای بچه‌های جوان‌تر باز کنیم که نیاز دارند دیده شوند.

اهدای نشان فیروزه «سینماحقیقت» به فرهاد ورهرام

پس از آن نوبت به مراسم تجلیل از فرهاد ورهرام رسید که در ابتدا انجمن صنفی تهیه‌کنندگان سینمای مستند نشانی را به او اهدا کرد.

سپس محمد حمیدی‌مقدم نشان فیروزه جشنواره «سینماحقیقت» را به این مستندساز پیش‌کسوت اهدا کرد. در پایان هم نیکنام حسین‌پور، مدیر روابط عمومی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که در تهیه فیلم مستند «سی‌سخت» فرهاد ورهرام او را همراهی کرده بود، هدیه‌ای به رسم یادبود به این فیلم‌ساز داد. در این مراسم مستندی از دوران کودکی تا به امروز فرهاد ورهرام به کارگردانی مهدی باقری در دو بخش برای حضار به نمایش درآمد.

خبربرگزیده

آمار مخاطب و فروش سالن‌های اداره کل هنرهای نمایشی اعلام شد

آمار فروش و تعداد تماشاگران نمایش‌های مجموعه تئاتر شهر، تالار هنر تا روز جمعه ۲۱ آذرماه ۱۴۰۴ اعلام شد.

نمایش «باد زرد ونگوک» به کارگردانی علیرضا کوشک‌جلالی که از روز ۱۱ آذرماه اجرای خود را در تالار اصلی با ظرفیت ۵۷۹ نفر و قیمت بلیت ۵۰۰ هزار تومان آغاز کرده، تاکنون با مجموع ۱۱۰ اجرا، میزبانی از سه هزار و ۴۶۲ مخاطب، یک میلیارد و ۴۳۳ میلیون و ۲۵۰ هزار تومان فروش داشته است.

نمایش «سیندرلا» به کارگردانی احسان فلاحت‌پیشه که از روز ۴ آذرماه اجرای خود را در تالار چهارسو با ظرفیت ۱۳۲ صندلی و قیمت بلیت ۳۰۰ هزار تومان آغاز کرده، تاکنون با ۱۴ اجرا و میزبانی از یک هزار و ۱۶ تماشاگر به فروشی معادل ۲۱۱ میلیون و ۸۹۰ هزار تومان دست پیدا کرده است.

نمایش «شب سونیت» به کارگردانی کیانوش احمدی که از روز ۱۲ آذرماه در تالار ۹۶نفری قشقایی با قیمت بلیت ۳۰۰ هزار تومان اجرای خود را آغاز کرده، تاکنون با مجموع ۹ اجرا، میزبانی از ۲۲۳ مخاطب به فروشی معادل ۳۱ میلیون و ۴۴۴ هزار تومان دست یافته است.

نمایش «نانتسی، تاریخ جنون» به کارگردانی سجاد باری که از روز ۱۲ آذر در تالار قشقایی با ظرفیت ۹۶ نفر و قیمت بلیت ۳۰۰ هزار تومان اجرای خود را آغاز کرده، تاکنون با ۹ اجرا و میزبانی از ۴۰۱ تماشاگر، ۶۹ میلیون و ۲۷۲ هزار تومان فروش داشته است.

نمایش «زندگی در تئاتر» به کارگردانی حبیب دانش که از روز ۲۵ آبان‌ماه در تالار سایه با ظرفیت ۷۲ نفر و قیمت بلیت ۲۵۰ هزار تومان به صحنه رفته، تاکنون با مجموع ۲۰ اجرا، میزبانی از یک هزار و ۲۳۵ مخاطب به فروشی معادل ۲۳۹ میلیون و ۸۵۰ هزار تومان دست پیدا کرده است.

نمایش «کوارتت تن در فافه‌های باد» به کارگردانی احسان المامیر نیز که از روز ۱۲ آذرماه اجرای خود را در کارگاه نمایش با ظرفیت ۲۶ نفر و قیمت بلیت ۲۰۰ هزار تومان آغاز کرده تاکنون با مجموع ۹ اجرا، میزبانی از ۱۱۲ مخاطب به فروشی معادل ۳۴ میلیون و ۷۸۰ هزار تومان دست پیدا کرده است.

نمایش «داستان جوانک تسو» به کارگردانی حامد عقیلی که از روز ۲۵ آبان در تالار سایه با ظرفیت صندلی ۷۲ تماشاگر و قیمت بلیت ۲۵۰ هزار تومان اجرای خود را آغاز کرده بود، روز جمعه ۲۱ آبان ماه با ۲۰ اجرا، میزبانی از ۳۳۳ مخاطب به فروشی معادل ۱۶۲ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان به اجرای خود پایان داد.

در تالار هنر، نمایش «افسانه پر طلا» به کارگردانی علی شاه‌صفی که از ۱۱ آذر در این سالن با ظرفیت ۲۴۴نفری به روی صحنه رفته است، با ۹ اجرا و قیمت بلیت ۱۸۷ هزار تومان توانست میان ۱۵۶ تماشاگر با ۲۵ هزار و ۹۰۰ تومان دست یافته است.

در همین سالن، نمایش «راز نجات گریه» به کارگردانی حسین فدایی‌حسین که از ۱۱ آذر در این سالن با ظرفیت ۲۴۴نفری به روی صحنه رفته است، با هشت اجرا و قیمت بلیت ۱۸۷ هزار تومان توانست میزان ۱۵۶ تماشاگر باشد و به فروش ۱۶ میلیون و ۲۵ هزار و ۹۰۰ تومان دست یافته است.

در همین سالن کنسرت نمایش «بامانی» به کارگردانی عبد آتشانی که از ۱۴ آذر در این سالن با ظرفیت ۲۴۴نفری به روی صحنه رفته است، با دو اجرا و قیمت بلیت ۴۴۰ هزار تومان توانست میزان ۲۶۹ تماشاگر باشد و به فروش ۸۱ میلیون و ۲۹۰ هزار تومان دست یافته است.

تماشاخانه سنگلج در این هفته اجرا نداشته است.

مجموع تعداد کل تماشاگران مجموعه تئاتر شهر، تالار هنر و تماشاخانه سنگلج از شروع تا روز جمعه ۲۱ آذرماه ۱۴۰۴ (با احتساب مهمان و تخفیف) به عدد ۸۲۵۰ نفر رسیده است.